

مقاله اصلی

بررسی قصد‌ها و نیات، نگرش‌ها و موانع ازدواج در دانشجویان

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۱/۱۷ - تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۳/۰۵

خلاصه

مقدمه: این پژوهش با هدف بررسی قصد‌ها و نیات، نگرش‌ها و موانع ازدواج در دانشجویان دانشگاه شهید چمران اهواز انجام شد. پژوهش حاضر یک پژوهش توصیفی-زمینه‌یابی است.

روش کار: در این پژوهش، شش دانشکده از میان دانشکده‌های دانشگاه انتخاب و با مراجعه به گروه‌های آموزشی، سیصد دانشجوی دختر و پسر از میان دانشجویان ترم‌های هفتم و هشتم کارشناسی و دانشجویان تحصیلات تکمیلی به روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای و بر اساس ملاک‌های ورود به پژوهش انتخاب شدند و آزمودنی‌ها به پرسش‌نامه‌ی محقق‌ساخته که مبتنی بر قصد‌ها و نیات، نگرش‌ها و موانع ازدواج تهیه شده بود (رجبی و اسدپور، ۱۴۰۲)، پاسخ دادند. در این پژوهش برای پاسخ به سؤال‌های پژوهش از آمار توصیفی مانند فراوانی و درصد فراوانی و آمار استنباطی مانند تحلیل واریانس چندمتغیری با استفاده از برنامه‌ی نرم‌افزار آماری برای علوم اجتماعی (SPSS-۲۳) استفاده گردید.

نتایج: یافته‌ها نشان داد که ۸۸ نفر (۲۹/۵٪) آزمودنی‌های زن و ۸۲ نفر (۲۷/۶٪) از آزمودنی‌های مرد موافق بودند که می‌توانند بدون اینکه ازدواج کنند، به زندگی خود ادامه دهند و یافته‌های مقایسه‌ای نشان داد که آزمودنی‌های دختر و پسر در برخی از ماده‌های پرسش‌نامه از جمله یک زن می‌تواند یک زندگی کامل بدون ازدواج داشته باشد و مشابه آن با یکدیگر تفاوت داشتند.

نتیجه‌گیری: بنابراین بر اساس یافته‌های به‌دست‌آمده می‌توان بیان کرد که نگرش‌ها نسبت به ازدواج در افراد مجرد نقش مهمی در شکل‌گیری گرایش به ازدواج دارند.

کلمات کلیدی: قصد‌ها و نیات، نگرش‌ها، موانع ازدواج

غلامرضا رجبی^{۱*}

حامد اسدپور^۲

منصور سودانی^۳

^۱ استاد گروه مشاوره، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی،

دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران (نویسنده مسئول)

^۲ کارشناس ارشد مشاوره، گروه مشاوره، دانشگاه شهید چمران

اهواز، اهواز، ایران

^۳ استاد گروه مشاوره، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی،

دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران

Email: rajabireza@scu.ac.ir

مقدمه

ازدواج در میان جوانان مهم‌ترین و اساسی‌ترین انتخاب زندگی آن‌ها است (۱) و باعث استقلال، رشد شخصیت و آرامش در انسان‌ها و عامل مهمی در برقراری تعادل وجودی نیز می‌باشد. ازدواج یک آئین محبوب در تمام فرهنگ‌هاست و به عملکردهای خصوصی مانند ارضای جنسی و عملکردهای اجتماعی مانند تقسیم کار بین جنس‌ها نسبت داده می‌شود (۲). ازدواج یک اجتماع تعریف‌شده توسط قانون بین افراد از جنس‌های زن و مرد است. (۳). با این وجود ازدواج دیگر مانند گذشته نیست و دچار تغییرات فراوانی شده است. افراد در دنیای کنونی، نسبت به گذشته تمایل کمتری به ازدواج دارند. اکثر کشورهایی که به طور سنتی ازدواج منظم را انجام می‌دهند، کاهش قابل توجهی در انجام‌دادن این عمل در قرن گذشته داشته‌اند (۴). ایران هم مانند سایر کشورهای صنعتی و نیمه‌صنعتی تغییرات قابل توجهی را در امر ازدواج و رفتارهای خانوادگی تجربه کرده است. از مهم‌ترین تغییرات در کشورمان، افزایش متوسط سن ازدواج در دهه‌های اخیر است. متوسط سن ازدواج در کشور ژاپن ۲۴ سال برای دختران و ۲۷ سال برای پسران در سال ۱۹۷۰ بوده است و این آمار تقریباً در سال ۲۰۰۸ برای دختران ۲۹ سال و برای پسران به ۳۰ سال تغییر یافته است (۵). این میانگین‌های سنی در اولین ازدواج برای جوامع کشورهای صنعتی (۷، ۸) از جمله ایالات متحده، ۲۶ سال برای دختران و ۲۸ سال برای پسران در سال ۲۰۰۸ است (۵). بر اساس این زمان‌بندی، اولین ازدواج به‌طور فاحشی در دوره‌ی زندگی تغییر یافته است، به‌ویژه در بین زنان در ۴۰ سال گذشته و کشور ما هم زنان و مردان از این قاعده مستثنی نبوده‌اند. روند تأخیر در ازدواج یک تأثیر مهمی بر کلّ ثبت باروری در کشور ما از طریق کوتاه کردن مواجهه با خطر ناباروری زناشویی دارد.

نگرش نسبت به ازدواج به باورها، ادراکات و انتظارات فرد از روابط زناشویی اشاره دارد که تحت تأثیر پیشینه فرهنگی، عوامل روان‌اجتماعی، خانواده مبدأ و تجربیات دوران دانشگاه شکل می‌گیرد (۸). این عوامل تعیین می‌کنند که افراد چگونه ازدواج را درک می‌کنند، چه میزان تعهدی نسبت به آن دارند و چه انتظاراتی از نقش‌های زناشویی دارند. نگرش نسبت به ازدواج تحت تأثیر نحوه‌ی نگاه افراد به ازدواج قرار دارد. این نگرش از عوامل متعددی تأثیر می‌پذیرد از جمله هنجارهای فرهنگی، باورهای مذهبی، شرایط اقتصادی و عوامل جمعیت‌شناختی مختلفی مانند جنسیت، منطقه‌ی جغرافیایی، سن، وضعیت تأهل، خانواده، رسانه، و فرزندآوری (۹). یک مطالعه دیدگاه‌های دانشجویان متأهل نسبت به ازدواج را بررسی کرد و نتایج نشان داد که باورهایی مانند شفقت، تعهد و حل تعارض می‌توانند فضای سالمی برای زندگی مشترک ایجاد کنند (۱۰). در مطالعه‌ی بیش از ۶۵ درصد دانشجویان نسبت به ازدواج نگرش مثبتی داشتند و نیز دانشجویان دانشکده‌ی علوم انسانی نسبت به دانشکده‌های علوم و پزشکی نگرش مثبت‌تری نسبت به ازدواج نشان دادند (۱۱). از آنجایی که ازدواج به لحاظ تاریخی قویاً با فرزندآوری در کشورها در ارتباط است و نسبت تولدها به زنان ازدواج نکرده کمتر از دو درصد است (۱۲، ۱۳). نسبت کلّ ناباروری در کشور ما پایین‌تر از تعدادی از کشورهای صنعتی است. در کشور ژاپن نسبت ناباروری از اواسط دهه‌ی ۱۹۷۰ کاهش یافته است و پایین‌تر از برخی کشورهای دیگر صنعتی است (۱۴). در سال ۲۰۰۸، نسبت ناباروری کلّ در زنان به ۱/۳۷ رسیده است (۵). مطالعات بیشماری در این مورد که چرا افراد به ویژه زنان و مردان ازدواج را به تأخیر می‌اندازند، انجام شده است (۶، ۱۵، ۱۶). افزایش منابع اقتصادی زنان به‌عنوان روابط جنسی سنتی مقاوم در خانواده‌ها با تأخیر در ازدواج در دیگر کشورها در

م تفاوت هستند؛ برای نمونه مردان امکان دارد بیشتر از زنان کمبود منابع اقتصادی را به عنوان دلیلی برای ازدواج نکردن در نظر بگیرند (۷). در مقابل زنان امکان دارد نسبت به مردان، داشتن کودک بعد از ازدواج و فشار برای هم‌خانه‌شدن یا داشتن روابط نزدیک با والدین سببی را به عنوان موانع ازدواج در نظر بگیرند. به علاوه ادراک‌های موانع ازدواج امکان دارد در میان زنان بسته به ویژگی‌های اجتماعی-اقتصادی نیز متفاوت باشد.

ازدواج بدون تردید یک رابطه‌ی بین دو نفر است. نظام خانواده سنتی انسان‌ها را برای تداوم زندگی و ایجاد ساختار اجتماعی بزرگ در خانواده آماده می‌کند. نظام خانواده یک اثر قوی بر فرآیند ازدواج دارد. بزرگ خانواده مسئول یافتن شریک زندگی برای حفظ میراث خانواده و تداوم مسیر خانواده است. در این نظام خانواده نقش زنان و مردان متفاوت است. مردان به لحاظ اقتصادی به عنوان رئیس خانه، کل خانواده را حمایت می‌کنند و زنان مراقبت از خانه و تولید مثل را بر عهده دارند. نظام خانواده سنتی اقتدار خود را برای تشکیلات و ازدواج‌های ترتیب‌یافته از دست داده و افراد شریک‌های زندگی‌شان را خودشان انتخاب می‌کنند. به‌رحال تأثیرات نظام خانواده سنتی هنوز در ثبت قانونی، توصیف کلمات ازدواج و روابط جنسی و رفتار باروری در ازدواج مدرن به‌صورت زیر یافت می‌شوند (۱۸). مسئولیت برای تکالیف خانه‌داری و تربیت کودک معمولاً با کار تمام وقت ناهماهنگ است و امکان دارد ازدواج برای زنان مجرد کمتر جذاب باشد. صرف‌نظر از این زنان مجرد مایلند نگرش‌های مثبتی نسبت به ازدواج داشته باشند. در سال ۱۹۹۲، حدود ۶۵٪ زنان مجرد ژاپنی قویاً با این جمله موافق بودند (ریترفورد و همکاران، ۲۰۰۱). این رقم برای زنان در دیگر کشورها، از جمله ایالات متحده (۱۰٪)، بریتانیا (۱۷٪) و سوئد (۶٪) بالاتر است. به‌همین ترتیب زنان جوان ژاپنی بیشتر احتمال دارد با این جمله که «یک زن می‌تواند یک زندگی

ارتباط است. ثبت‌نام در مقاطع تحصیلی بالاتر دانشگاه‌ها در میان زنان و دختران ایرانی در یکی دو دهه‌ی اخیر افزایش یافته است که با افزایش مشارکت نیروی کار زنان منطبق است. در کشور ژاپن هم این اتفاق از دهه‌ی ۱۹۷۰ با ورود زنان به بازار کار افزایش یافته است (۱۷). صرف‌نظر از این روابط جنسی سنتی در کشور ما و بعضی از کشورهای دیگر از جمله ژاپن تغییر نیافته‌اند (۱۷). زنان متأهل ایرانی و برخی از کشورهای سنتی غرب و شرق آسیا مسئول انجام‌دادن تکالیف منزل و مراقبت از فرزندان هستند (۱۸).

ناهمانگی کار و خانواده برای زنان در ژاپن (۱۹) در الگوهای استخدام زنان متأهل مشهود است. مشارکت نیروی کار زنان بر اساس سن، منحنی M شکل دنبال می‌شود؛ این منحنی در اوایل بیست سالگی و اواخر چهل سالگی دو نقطه‌ی اوج دارد و بین سنین ۳۰ تا ۳۴ سالگی، سنین اولیه‌ی تولد کودک و تربیت کودک، کاهش می‌یابد (۲۰). دشواری در ایجاد تعادل بین کار و خانواده امکان دارد انتقال به مرحله‌ی ازدواج را در بین زنان باز دارد؛ بنابراین تعدادی از پژوهشگران بیان می‌کنند که افزایش فرصت‌های اقتصادی و عدم تغییر نقش‌های جنسی سنتی باعث می‌شود که ازدواج در نزد زنان جوان کمتر جذاب باشد (۱۳، ۱۵).

این تغییرات جمعیتی در ایران و کشورهای دیگر مورد توجه پژوهشگران خانواده در سال‌های اخیر شده است. در سال ۲۰۰۳ رایامو (۱۶) تأثیر دریافت مدرک دانشگاهی بالاتر در تشکیل ازدواج در بین زنان ژاپنی را بررسی کرد. آنو (۲۱) در نمونه‌ای از زنان ژاپنی به یک رابطه‌ی منفی بین درآمد بالاتر زنان و انتقال به ازدواج دست یافت. در نهایت ریندفوس و همکاران (۲۰۰۴) نشان داده‌اند که نسبتی از افراد ژاپنی به رفتارهای بدعت‌آور از جمله هم‌خوابی و تربیت کودک بدون ازدواج اقدام می‌کنند و آن‌ها احتمال تغییرات جمعیتی را با افزایش تأیید این رفتارها مطرح کرده‌اند. فرض بر این است که زنان و مردان در قصد و موانع ازدواج

والدشدن و همچنین پیوندهای درک‌شده‌ی آنان بین ازدواج و تربیت کودک دیده می‌شود. یک نسبت بالاتری از مردان و زنان ژاپنی در مقایسه با مردان و زنان ژاپنی در سال ۱۹۹۴ با این جمله که «یک مرد یا زن می‌تواند یک زندگی کامل و رضایت بخش بدون داشتن کودکان داشته باشد» مخالف بوده‌اند (۲۲). اگرچه این جمله زمینه‌ی داشتن کودک را مشخص نمی‌کند.

از آنجایی که ارتباط قوی بین ازدواج و تربیت کودک وجود دارد، برخی پژوهشگران بیان می‌کنند که تصمیم‌گیری برای ازدواج به معنای تصمیم برای داشتن یک کودک است. در کشور ما زنان مجرد بر این جمله تأکید دارند که مادر شدن با ازدواج محقق می‌شود. در مطالعه‌ی نسبت زنان مجردی که گزارش داده‌اند «داشتن یک کودک متعلق به خود و خانواده» به عنوان یک لیاقت ازدواج (از ۳۳٪ در سال ۱۹۹۷) تا (۴۵٪ در سال ۲۰۰۵) افزایش یافته است (۲۳). اگرچه پاسخ‌های مردان مجرد از ۲۰٪ تا ۳۳٪ افزایش یافته است، زنان به اهمیت داشتن کودکان و خانواده بیشتر از مردان موافق بوده‌اند (۲۳). آرزوی داشتن کودکان یکی از انگیزه‌های ازدواج در میان برخی زنان تحصیل کرده است (۲۴). به همین ترتیب یک نسبت معنادار بالاتری از زنان ژاپنی از جمله زنان متأهل و ازدواج‌نکرده بالای ۱۸ سال، پاسخ داده‌اند که داشتن کودکان یک شرط برای یک ازدواج خوب در مقایسه با زنان آمریکایی در سال ۱۹۹۰ است. در همان زمان، ارتباط قوی بین ازدواج و تربیت کودک اغلب اوقات به‌عنوان فشار برای داشتن کودکان عمل می‌کند (۲۵).

با وجود همه‌ی تغییراتی که در نگرش به ازدواج به وجود آمده است و امکان دارد جوانان تمایل زیادی به ازدواج کردن به روش سنتی نداشته باشند، ولی بسیاری از افراد هستند که هنوز دوست دارند تشکیل خانواده بدهند و مانند گذشته به روش سنتی ازدواج کنند و صاحب فرزند نیز بشوند. با وجود اینکه انسان‌ها تمایل زیادی به ازدواج کردن

کامل و رضایت‌بخش را بدون ازدواج داشته باشد» مخالفت نمایند تا زنان در ایالات متحده یا بریتانیا (۲۲). یک نسبت بالاتری از زنان جوان ژاپنی (۲۹-۲۵ ساله) نسبت به زنان با سن بالاتر (۳۹-۳۰ ساله) با جمله و پرسش بالا مخالف کرده‌اند (۲۲). این نویسندگان نتایج جداگانه‌ای را بر اساس وضعیت ازدواج مختلف ارائه نداده‌اند، اما بیان کرده‌اند که تحلیل چندمتغیری از جمله وضعیت ازدواج خیلی نتایج‌شان را تغییر نداده است. در نتیجه، این یافته اشاره می‌کند که تفاوت‌های گروهی در نگرش‌ها نسبت به ازدواج به دلیل تفاوت‌های گروهی در ترکیب ازدواج نیست. این الگو نیز نشان می‌دهد زنان مجرد ژاپنی لزوماً نگرش منفی نسبت به ازدواج ندارند، بلکه آن‌ها امکان دارد احساس قوی از اهمیت ازدواج داشته باشند.

در همین مطالعه، بامپاس و چو (۲۲) نشان داده‌اند که نسبت بیشتری از مردان در مقایسه با زنان با این جمله که «یک مرد می‌تواند بدون ازدواج زندگی کامل و رضایت‌بخشی داشته باشد» مخالف هستند. تفاوت جنسیتی برای افراد سنین ۳۹-۳۰ ساله در مقایسه با افراد بین ۲۹-۲۵ سال خیلی بیشتر است. از سوی دیگر تفاوت جنسیتی در عدم توافق با این جمله «یک مرد می‌تواند یک زندگی کامل و رضایت‌بخش بدون اینکه ازدواج نماید، داشته باشد» کمتر از یافته به‌دست آمده برای نگرش نسبت به ازدواج برای مردان بود (۲۲). اگرچه درصدهای واقعی ارائه نشده است، به نظر می‌رسد تفاوت‌های جنسیتی کمی در نگرش برای افراد ۲۹-۲۵ ساله وجود داشته باشد. برای افراد سنین ۳۹-۳۰ ساله، نسبت مردانی که قویاً با این جمله مخالف بودند در مقایسه با زنان کمی بالاتر بود. البته درست است که نظام خانوادگی سنتی اقتدارش را در این قرن از دست داده است، اما تأثیر آن در ازدواج مدرن هنوز باقی است.

در این رابطه ازدواج و والدشدن در فرهنگی ایرانی یک سنت الهی است. این امر در نگرش‌های افراد نسبت به

به شرکت در مطالعه، محرمانه ماندن اطلاعات پژوهش، حق انصراف از پژوهش و نبودن در رابطه، در بازه زمانی آبان و آذر ماه ۱۴۰۲ انتخاب شدند. مجوزهای لازم برای اقدامات و هماهنگی‌های اولیه و اجرای پژوهش از دفتر ارتباط با صنعت دانشگاه شهید چمران اهواز اخذ گردید. همچنین به دانشجویان انتخاب شده توضیحاتی در مورد هدف و اجرای پژوهش و نکاتی در خصوص پاسخ دادن به ابزارهای پژوهش ارائه شد. این مقاله مستخرج از پایان نامه‌ی کارشناسی ارشد مشاوره‌ی خانواده و با حمایت مالی معاونت پژوهش و فناوری دانشگاه شهید چمران اهواز در قالب پژوهانه [SCU.EM1403.421] صورت گرفته است.

ابزارهای اندازه‌گیری

در این پژوهش برای بررسی نگرش‌های دانشجویان نسبت به ازدواج و زندگی خانوادگی، نیت، قصدها و موانع ازدواج ده ماده بر اساس دیدگاه‌های رایج و مرور نظامدار منابع مطالعاتی داخلی و خارجی از جمله پایان‌نامه‌ها و مقالات در مورد نگرش به ازدواج، نیت و قصدهای ازدواج و موانع ازدواج، طراحی و تهیه گردید. در این مقیاس، چهار سؤال متعلق به نگرش‌های نسبت به ازدواج و زندگی خانوادگی (برای نمونه: یک زن می‌تواند یک زندگی کامل و رضایت‌بخش بدون ازدواج داشته باشد)، سه سؤال متعلق به ازدواج و فرزندآوری (برای نمونه: هدف اصلی ازدواج و داشتن کودکان است.) و سه سؤال دیگر مربوط به موانع ازدواج (برای نمونه: آیا با این دیدگاه موافق هستید که محدود شدن آزادی یکی از موانع ازدواج کردن است؟) تنظیم شدند. ماده‌های این مقیاس در یک طیف لیکرت پنج رتبه‌ای از کاملاً موافقم = ۵ تا کاملاً مخالفم = ۱ تنظیم شده‌اند.

دارند و علاقه‌ی زیادی به بودن در کنار یک شریک دارند ولی موانعی نیز در این بین وجود دارد که باعث می‌شود افراد نتوانند ازدواج کنند و مجرد و بدون شریک باقی بمانند. دلایلی مانند تمایل به آزادی و استقلال، انتظارات بالای زناشویی، پیگیری شغل و همچنین ناامیدی از عشق یا محدودیت‌های خانوادگی یا از دست دادن والدین، درآمد کم و دلایل شخصی دیگر از جمله عواملی هستند که باعث می‌شوند تا ازدواج جوانان به تأخیر بیفتند به‌رحال نگرش‌ها و سبک زندگی جوانان نسبت به دهه‌های قبل تغییر پیدا کرده است که همین تغییر در نگرش‌ها و ارزش‌ها می‌تواند نگرش‌های جوانان را نسبت به ازدواج تغییر دهد. این پژوهش به دنبال پاسخ به سه سؤال زیر بود: ۱) قصدها و نیت ازدواج در دانشجویان دانشگاه چه چیزهایی می‌باشند؟ ۲) چه عواملی در نگرش دانشجویان دانشگاه نسبت به ازدواج مؤثر هستند؟ و ۳) عوامل بازدارنده‌ی ازدواج در دانشجویان کدام‌ها هستند؟

روش کار

طرح پژوهش حاضر توصیفی از نوع زمینه‌یابی است. جامعه‌ی این پژوهش شامل کلیه‌ی دانشجویان شاغل به تحصیل دانشگاه شهید چمران اهواز در نیم‌سال اول تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۱ بود که از میان دوازده دانشکده‌ی این دانشگاه شش دانشکده (ادبیات و علوم انسانی، الهیات و معارف اسلامی، علوم ورزشی، کشاورزی، حقوق و علوم سیاسی، اقتصاد و علوم اجتماعی) به صورت تصادفی انتخاب و سپس با مراجعه به گروه‌های آموزشی این دانشکده‌های انتخاب شده و کلاس‌های آموزشی مربوطه، جمعاً سیصد دانشجوی دختر و پسر به روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای و بر اساس ملاک‌های ورود به پژوهش از جمله دانشجویان ترم‌های هفتم و هشتم کارشناسی، دانشجویان کارشناسی ارشد و دکتری، تمایل

گردیدند. در مورد شیوه‌ی پاسخ‌دهی به ابزار نیز اطلاعاتی به آزمودنی‌ها ارائه گردید و به آنان اطمینان داده شد که اطلاعات شخصی و پرسش‌نامه‌ای آن‌ها محرمانه خواهند بود و داده‌ها به صورت جمعی تحلیل می‌شوند. ملاحظات اخلاقی پژوهش از جمله رضایت آگاهانه و کتبی برای شرکت در مطالعه، محرمانه‌ماندن اطلاعات، حق انصراف از مطالعه در هر شرایطی و ارائه‌ی اطلاعاتی در مورد هدف و مدت زمان پژوهش انتخاب شدند.

روش آماری

در این پژوهش برای بررسی سؤال‌های پژوهش در سه حیطه‌ی مختلف به‌عنوان متغیرهای وابسته از آمار توصیفی، مانند فراوانی و درصد فراوانی و از آمار استنباطی تحلیل واریانس چندمتغیری (MANOVA) برای مقایسه‌ی متغیرهای جمعیتی (جنسیت و غیرو) و متغیرهای وابسته (قصد‌ها و نیات ازدواج و غیرو) با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS-۲۲ استفاده گردید.

نتایج

در جدول ۱ ویژگی‌های جمعیتی گروه نمونه نشان داده شده‌اند.

پرسش‌نامه‌ی جمعیت‌شناختی. در این پرسش‌نامه سؤال‌هایی در مورد جنسیت (مرد و زن بودن)، وضعیت شغلی (دانشجو و شاغل بودن)، وضعیت آموزشی (کارشناسی و کارشناسی ارشد و دکتری)، وضعیت اقامت (بومی و غیربومی بودن)، گروه سنی (۲۲-۱۸، ۲۷-۲۳ و ۳۲-۲۸ سال) و وضعیت ازدواج و قرار ملاقات (اقدام برای ازدواج، دوست پسر یا دختر ثابت دارم اما برای ازدواج اقدام نکرده‌ام، قرار ملاقات دارم اما دوست پسر/دختر ثابتی ندارم، در حال حاضر دوست پسر/دختر ندارم ولی قبلاً داشته‌ام و هرگز قرار ملاقات نداشته‌ام) طراحی گردید.

روند اجرای پژوهش

برای انتخاب نمونه‌ی مورد هدف ابتدا با هماهنگی آموزش دانشکده و کسب مجوز با هماهنگی‌های لازم با اداره‌های آموزش دانشکده‌های برگزیده‌شده که در بالا توضیح داده شد به گروه‌های آموزشی هر دانشکده مراجعه گردید و بر اساس انتخاب دانشجویان ترم‌های هفتم و هشتم کارشناسی و دانشجویان تحصیلات تکمیلی سیصد نفر از آنان به روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای و با توجه به ملاحظات اخلاقی پژوهش در بازه زمانی فروردین و اردیبهشت ماه ۱۴۰۳ انتخاب

جدول ۱. ویژگی‌های جمعیتی گروه نمونه (n = ۳۰۰)

جنسیت	فراوانی	درصد
پسر	۱۹۶	۶۵٪/۱۶
دختر	۱۰۳	۳۴٪/۱۴
جمع	۲۹۹	۱۰۰٪
موارد گمشده	۱	۰٪/۳
جمع	۳۰۰	۱۰۰٪
وضعیت شغلی	فراوانی	درصد
دانشجو	۱۸۴	۶۳٪/۱۴
شاغل	۱۰۶	۳۶٪/۱۶

۱۰۰٪	۲۹۰	جمع
۳٪/۳	۱۰	موارد گمشده
۱۰۰٪	۳۰۰	جمع
وضعیت اقامت		
درصد	فراوانی	
۸۹٪/۲	۲۶۵	بومی
٪۱۰/۸	۳۲	غیر بومی
۱۰۰٪	۲۹۷	جمع
۰٪/۱	۳	موارد گمشده
۱۰۰٪	۳۰۰	جمع
وضعیت آموزشی		
درصد	فراوانی	
۸۴٪/۵	۲۵۰	کارشناسی
۱۵٪/۵	۴۶	کارشناسی ارشد و دکتری
۱۰۰٪	۲۹۶	جمع
۱٪/۳	۴	موارد گمشده
۱۰۰٪	۳۰۰	جمع
گروه سنی		
درصد	فراوانی	
۸۱٪/۵۶	۲۳۹	۱۸-۲۲
۱۵٪/۱۰۱	۴۴	۲۳-۲۷
۳٪/۴۱	۱۰	۲۸-۳۲
۱۰۰	۲۹۳	جمع
۲٪/۳۳	۷	موارد گمشده
۱۰۰٪	۳۰۰	جمع
وضعیت ازدواج و قرار ملاقات		
درصد	فراوانی	
۸٪/۳	۲۳	اقدام برای ازدواج
۱۱٪/۵	۳۲	دوست پسر یا دختر ثابت دارم اما برای ازدواج اقدام نکرده‌ام
۶٪/۱	۱۷	قرار ملاقات دارم اما دوست پس/دختر ثابتی ندارم
۱۷٪/۳	۴۸	در حال حاضر دوست پسر/دختر ندارم ولی قبلاً داشته‌ام
۵۶٪/۱۸	۱۵۸	هرگز قرار ملاقات نداشته‌ام
۱۰۰٪	۲۷۸	جمع
۷٪/۳	۲۲	موارد گمشده
۱۰۰٪	۳۰۰	جمع

743=سؤال یکم: «آیا با این دیدگاه موافق هستید که یک زن می‌تواند یک زندگی کامل بدون ازدواج داشته

باشد؟» از متغیر قصدها و نگرش نسبت به ازدواج و زندگی خانوادگی

جدول ۲. فراوانی و درصد فراوانی شرکت کنندگان در ماده‌ی «یک زن می‌تواند یک زندگی کامل بدون ازدواج داشته باشد»

گزینه‌ها	فراوانی	درصد فراوانی
کاملاً موافقم	۷۷	۲۵/۸
موافقم	۸۸	۲۹/۵
نظری ندارم	۶۸	۲۲/۸٪
مخالقم	۳۹	۱۳/۱
کاملاً مخالفم	۲۶	۸/۷
جمع	۲۹۸	۱۰۰
موارد گمشده	۲	۰/۷
جمع	۳۰۰	۱۰۰

گفته موافق هستند که یک زن می‌تواند یک زندگی کامل، بدون ازدواج داشته باشد. مقایسه جفتی میانگین‌های دانشجویان دختر و پسر در این ماده نشان می‌دهد که این تفاوت در جهت نگرش مثبت شرکت کنندگان دختر ۳/۰۱ نسبت به شرکت کنندگان مرد ۲/۳۱ با این عقیده است (۵/۱۳) $F = ۰/۰۲۵$ ، $p < ۰/۰۲۵$.

سؤال دوم: «آیا با این دیدگاه موافق هستید که یک مرد می‌تواند یک زندگی کامل بدون ازدواج داشته باشد؟» از متغیر قصدها و نگرش نسبت به ازدواج و زندگی خانوادگی

همان‌گونه که در جدول ۲ مشاهده می‌شود، از ۲۹۸ شرکت کننده ۲۶ نفر (۸/۷ درصد) با این سؤال کاملاً مخالف هستند که یک زن می‌تواند یک زندگی کامل، بدون ازدواج داشته باشد، یعنی نگرش مثبتی در مورد این پرسش در میان این تعداد از شرکت کنندگان وجود ندارد. درحالی که ۷۷ نفر (۲۵/۸ درصد) با این گفته کاملاً موافق هستند که یک زن می‌تواند یک زندگی کامل، بدون ازدواج داشته باشد. همچنین از ۱۹۴ شرکت کننده پسر ۱۰ نفر (۶/۲ درصد) و ۶۵ نفر از آنان (۳۳/۵ درصد) با این گفته کاملاً موافق هستند که یک زن می‌تواند یک زندگی کامل بدون ازدواج داشته باشد. از میان ۱۰۳ شرکت کننده دختر ۱۶ نفر (۱۵/۵ درصد) با این گفته مخالف و ۲۵ نفر از آنان (۲۴/۳ درصد) با این

جدول ۳. فراوانی و درصد فراوانی شرکت کنندگان در ماده‌ی «یک مرد می‌تواند یک زندگی کامل بدون ازدواج داشته باشد»

گزینه‌ها	فراوانی	درصد فراوانی
کاملاً موافقم	۷۸	۲۶/۳
موافقم	۸۲	۲۷/۶
نظری ندارم	۶۸	۲۲/۹٪
مخالقم	۴۱	۱۳/۸
کاملاً مخالفم	۲۸	۹/۴
جمع	۲۹۷	۱۰۰
موارد گمشده	۳	۰/۱
جمع	۳۰۰	۱۰۰

همان گونه که در جدول ۳ مشاهده می‌شود، از ۲۹۷ شرکت کننده ۷۸ نفر (۲۶/۳ درصد) با این سؤال کاملاً موافق هستند که یک مرد می‌تواند یک زندگی کامل، بدون ازدواج داشته باشد. درحالی که فقط ۲۸ نفر (۹/۴ درصد) با این گفته کاملاً مخالف هستند که یک مرد می‌تواند یک زندگی کامل، بدون ازدواج داشته باشد. همچنین از ۱۹۴ شرکت کننده پسر ۱۵ نفر (۷/۷ درصد) با این سؤال کاملاً مخالف هستند و ۵۷ نفر از پسران (۲۷/۶ درصد) با این گفته

کاملاً موافق هستند و از ۱۰۲ شرکت کننده دختر ۱۶ نفر (۱۵/۷ درصد) با سؤال بالا کاملاً مخالف و ۲۴ نفر از آنان (۲۳/۵ درصد) با این گفته کاملاً موافق هستند که یک مرد می‌تواند یک زندگی کامل، بدون ازدواج داشته باشد.

سؤال سوم: «آیا با این دیدگاه موافق هستید که یک ازدواج بد بهتر از ازدواج نکردن است؟» از متغیر قصد‌ها و نگرش نسبت به ازدواج و زندگی خانوادگی

جدول ۴. فراوانی و درصد فراوانی شرکت کنندگان در ماده‌ی «یک ازدواج بد بهتر از ازدواج نکردن است»

گزینه‌ها	فراوانی	درصد فراوانی
کاملاً مخالفم	۲۱۸	۷۳/۲
مخالفم	۳۸	۱۲/۸
نظری ندارم	۱۹	۶/۴
موافقم	۷	۲/۳
کاملاً موافقم	۱۶	۵/۴
جمع	۲۹۸	۱۰۰
موارد گمشده	۲	۰/۷
جمع	۳۰۰	۱۰۰

شرکت کنندگان دختر ۲/۲۳ نسبت به شرکت کنندگان پسر ۱/۲۲ با این عقیده است ($F = ۵/۰۹$ ، $p < ۰/۰۲۵$).

سؤال چهارم: «آیا با این دیدگاه موافق هستید که یک زن و مرد جوان می‌توانند بدون عقد در کنار همدیگر زندگی کنند؟» از متغیر قصد‌ها و نگرش نسبت به ازدواج و زندگی خانوادگی

همان گونه که در جدول ۴ مشاهده می‌شود، از ۲۹۸ شرکت کننده ۲۱۸ نفر (۷۳/۲ درصد) با این سؤال کاملاً مخالف هستند، درحالی که فقط ۱۶ نفر (۵/۴ درصد) با این گفته کاملاً موافق هستند که یک ازدواج بد، بهتر از ازدواج نکردن است. همچنین از ۱۹۴ شرکت کننده پسر ۱۵۳ نفر (۷۸/۹ درصد) با این سؤال کاملاً مخالف هستند و فقط ۷ نفر از شرکت کنندگان پسر (۳/۶ درصد) با این گفته کاملاً موافق هستند که یک ازدواج بد، بهتر از ازدواج نکردن است و از ۱۰۳ شرکت کننده دختر ۶۵ نفر (۶۳/۱ درصد) با این سؤال کاملاً مخالف هستند و فقط ۸ نفر از شرکت کنندگان دختر (۷/۸ درصد) با این گفته کاملاً موافق هستند که یک ازدواج بد، بهتر از ازدواج نکردن است.

مقایسه‌ی جفتی میانگین‌های دانشجویان دختر و پسر نشان می‌دهد که این تفاوت در جهت نگرش مثبت

جدول ۵. فراوانی و درصد فراوانی شرکت کنندگان در ماده‌ی «بدون عقد و ازدواج در کنار همدیگر زندگی کنند»

گزینه ها	فراوانی	درصد فراوانی
کاملاً مخالفم	۷۴	۲۴/۸
مخالفم	۶۰	۲۰/۱
نظری ندارم	۹۷	۳۲/۶
موافقم	۴۳	۱۴/۴
کاملاً موافقم	۲۴	۸/۱
جمع	۲۹۸	۱۰۰
موارد گمشده	۲	۰/۷
جمع	۳۰۰	۱۰۰

می‌توانند بدون عقد در کنار همدیگر زندگی کنند و از میان ۱۰۲ شرکت کننده‌ی زن ۲۲ نفر (۲۱/۶٪) با این سؤال کاملاً مخالف هستند که یک زن و مرد جوان می‌توانند بدون عقد در کنار همدیگر زندگی کنند، یعنی نگرش مثبتی در این رابطه در میان شرکت کنندگان زن وجود ندارد و فقط ۹ نفر از شرکت کنندگان زن (۸/۸٪) با این گفته کاملاً موافق هستند که یک زن و مرد جوان می‌توانند بدون عقد در کنار همدیگر زندگی کنند.

سؤال پنجم: «آیا با این دیدگاه موافق هستید که هدف اصلی ازدواج داشتن بچه است؟» از متغیر رابطه‌ی بین ازدواج و داشتن کودکان

همان گونه که در جدول ۵ مشاهده می‌شود، از میان ۲۹۸ شرکت کننده ۷۴ نفر (۲۴/۸٪) با این سؤال کاملاً مخالف هستند که یک زن و مرد جوان می‌توانند بدون عقد در کنار همدیگر زندگی کنند، یعنی نگرش مثبتی در این رابطه در میان شرکت کنندگان وجود ندارد. درحالی‌که فقط ۲۴ نفر (۸/۱٪) با این گفته کاملاً موافق هستند که یک زن و مرد جوان می‌توانند بدون عقد در کنار همدیگر زندگی کنند.. همچنین از میان ۱۹۵ شرکت کننده مرد ۵۲ نفر (۲۶/۷٪) با این سؤال کاملاً مخالف هستند که یک زن و مرد جوان می‌توانند بدون عقد در کنار همدیگر زندگی کنند، یعنی نگرش مثبتی در این رابطه در میان شرکت کنندگان مرد وجود ندارد و فقط ۱۵ نفر از شرکت کنندگان مرد (۷/۷٪) با این گفته کاملاً موافق هستند که یک زن و مرد جوان

جدول ۶. فراوانی و درصد فراوانی شرکت کنندگان در ماده‌ی «هدف اصلی ازدواج داشتن فرزند است» از متغیر رابطه‌ی بین

ازدواج و داشتن فرزند

گزینه ها	فراوانی	درصد فراوانی
کاملاً مخالفم	۱۱۰	۳۶/۷
مخالفم	۱۱۱	۳۷
نظری ندارم	۵۲	۱۷/۳

موافقم	۲۰	۶/۷
کاملاً موافقم	۷	۲/۳
جمع	۳۰۰	۱۰۰
همان گونه که در جدول ۶ مشاهده می‌شود، از میان ۳۰۰ شرکت کننده ۱۱۰ نفر (۳۶/۷٪) با این سؤال کاملاً مخالف هستند که هدف اصلی ازدواج داشتن فرزند است، یعنی نگرش خوبی در این رابطه در میان شرکت کنندگان وجود ندارد. درحالیکه فقط ۷ نفر (۲/۳٪) با این گفته کاملاً موافق هستند که هدف اصلی ازدواج داشتن فرزند است. همچنین از میان ۱۹۶ شرکت کننده مرد ۸۰ نفر (۴۰/۸٪) با این سؤال کاملاً مخالف هستند که هدف اصلی ازدواج داشتن بچه است، یعنی نگرش مثبتی در این رابطه در میان شرکت کنندگان مرد وجود ندارد و فقط ۱ نفر از شرکت کنندگان مرد (۰/۵٪) با این گفته کاملاً موافق هستند که هدف اصلی ازدواج داشتن بچه است و از میان ۱۰۳ شرکت کننده زن ۳۷ نفر (۳۵/۹٪) با این سؤال کاملاً مخالف هستند که هدف اصلی ازدواج داشتن بچه است، یعنی نگرش مثبتی در این رابطه در میان شرکت کنندگان زن وجود ندارد و فقط ۶ نفر از شرکت کنندگان زن (۵/۸٪) با این گفته کاملاً موافق هستند که هدف اصلی ازدواج داشتن بچه است.	مقایسه‌ی جفتی میانگین‌های دانشجویان دختر و پسر نشان می‌دهد که این تفاوت در جهت نگرش مثبت شرکت کنندگان دختر ۴/۰۷ نسبت به شرکت کنندگان پسر ۳/۵۰ با این عقیده است ($F = ۱۰/۳۷$ ، $p < ۰/۰۰۱$).	
سؤال ششم: آیا با این دیدگاه موافق هستید که یک زن می‌تواند بدون ازدواج بچه‌دار شود؟» از متغیر رابطه‌ی بین ازدواج و داشتن کودک		

جدول ۷. فراوانی و درصد فراوانی شرکت کنندگان در ماده‌ی «یک زن می‌تواند بدون ازدواج بچه‌دار شود» از متغیر رابطه‌ی بین ازدواج و داشتن کودک

گزینه‌ها	فراوانی	درصد فراوانی
کاملاً موافقم	۱۴	۴/۷
موافقم	۲۰	۶/۸
نظری ندارم	۸۶	۲۹/۱
مخالفم	۴۸	۱۶/۲
کاملاً مخالفم	۱۲۸	۴۳/۲
جمع	۲۹۶	۱۰۰
موارد گمشده	۴	۱/۳
جمع	۳۰۰	
همان گونه که در جدول ۷ مشاهده می‌شود، از میان ۲۹۶ شرکت کننده ۱۲۸ نفر (۴۳/۲٪) با این سؤال کاملاً مخالف هستند که یک زن می‌تواند بدون ازدواج کردن بچه‌دار شود، یعنی نگرش خوبی در این رابطه در میان شرکت کنندگان وجود ندارد. درحالیکه فقط ۱۴ نفر (۴/۷٪) با این گفته کاملاً موافق هستند که یک زن می‌تواند بدون ازدواج کردن بچه‌دار شود. همچنین از میان ۱۹۳ شرکت کننده مرد ۷۶ نفر (۳۹/۴٪) با این سؤال کاملاً مخالف هستند که یک زن می‌تواند بدون ازدواج کردن بچه‌دار شود، یعنی نگرش مثبتی در این رابطه در میان شرکت کنندگان		

وضعیت در حال حاضر نه ولی قبلاً داشته‌ام (یعنی شرکت کنندگان وضعیت اقدام برای ازدواج با میانگین ۴/۱۸ نسبت به شرکت کنندگان به وضعیت در حال حاضر نه ولی قبلاً داشته‌ام ۲/۹۵ نگرش مثبت تری به این عقیده دارند) و وضعیت در حال حاضر نه ولی قبلاً داشته‌ام و وضعیت هرگز قرار ملاقات نداشته‌ام (یعنی شرکت کنندگان در حال حاضر نه ولی قبلاً داشته‌ام با میانگین ۲/۹۸ نسبت به شرکت کنندگان با وضعیت هرگز قرار ملاقات نداشته‌ام ۴/۲۹ نگرش منفی تری به این عقیده دارند) تفاوت معنی دار دیده می‌شود.

سؤال هفتم: آیا با این دیدگاه موافق هستید که یک زوج باید بلافاصله بعد از ازدواج بچه‌دار شوند؟ از متغیر رابطه‌ی بین ازدواج و داشتن کودک

مرد وجود ندارد و فقط ۱۲ نفر از شرکت کنندگان مرد (۲/۶٪) با این گفته کاملاً موافق هستند که یک زن می‌تواند بدون ازدواج کردن بچه‌دار شود و از میان ۱۰۲ شرکت کننده زن ۵۲ نفر (۵۱٪) با این سؤال کاملاً مخالف هستند که یک زن می‌تواند بدون ازدواج کردن بچه‌دار شود، یعنی نگرش مثبتی در این رابطه در میان شرکت کنندگان زن وجود ندارد و فقط ۲ نفر از شرکت کنندگان زن (۲٪) با این گفته کاملاً موافق هستند که یک زن می‌تواند بدون ازدواج کردن بچه‌دار شود.

بین شرکت کنندگان با پنج وضعیت قرار ملاقات یا ازدواج تنها در ماده «آیا با این دیدگاه موافق هستید که یک زن می‌تواند بدون ازدواج بچه‌دار شود؟» در سطح $p < 0/010$ تفاوت معنادار دیده می‌شود. مقایسه‌های جفتی بین میانگین‌ها نشان می‌دهد که بین وضعیت اقدام برای ازدواج و

جدول ۸. فراوانی و درصد فراوانی شرکت کنندگان در ماده‌ی «یک زوج باید بلافاصله بعد از ازدواج بچه‌دار شوند» از متغیر

رابطه‌ی بین ازدواج و داشتن کودک

گزینه‌ها	فراوانی	درصد فراوانی
کاملاً موافقم	۷	۲/۴
موافقم	۱۸	۶/۱
نظری ندارم	۵۴	۱۸/۴
مخالفم	۸۹	۳۰/۳
کاملاً مخالفم	۱۲۶	۴۲/۹
جمع	۲۹۴	۱۰۰
موارد گمشده	۶	۲
جمع	۳۰۰	۱۰۰

ازدواج بچه‌دار شوند. همچنین از میان ۱۹۴ شرکت کننده مرد ۹۵ نفر (۴۹٪) با این سؤال کاملاً مخالف هستند که زوجین باید بلافاصله بعد از ازدواج بچه‌دار شوند، یعنی نگرش مثبتی در این رابطه در میان شرکت کنندگان مرد وجود ندارد و فقط ۴ نفر از شرکت کنندگان مرد (۲/۱٪) با این گفته کاملاً موافق هستند که زوجین باید بلافاصله بعد از

همان‌گونه که در جدول ۸ مشاهده می‌شود، از میان ۲۹۴ شرکت کننده ۱۲۶ نفر (۴۲/۹٪) با این سؤال کاملاً مخالف هستند که یک زوج باید بلافاصله بعد از ازدواج بچه‌دار شوند، یعنی نگرش خوبی در این رابطه در میان شرکت کنندگان وجود ندارد. درحالی‌که فقط ۷ نفر (۲/۴٪) با این گفته کاملاً موافق هستند که زوجین باید بلافاصله بعد از

شرکت کنندگان تنها در این ماده، یعنی «آیا با این دیدگاه موافق هستید که یک زوج باید بلافاصله بعد از ازدواج بچه دار شوند؟» در سطح معنی داری $p < 0/010$ تفاوت دیده می شود ($F = 6/72$). این یافته نشان می دهد که شرکت کنندگان گروه سنی ۱۸-۲۲ سال (۱/۹۱) نسبت به شرکت کنندگان گروه سنی ۲۳-۲۷ سال (۲/۳۳) به این ماده گرایش و تمایل کمتری دارند.

سؤال هشتم: آیا با این دیدگاه موافق هستید که محدود شدن آزادی یکی از موانع ازدواج کردن می شود؟

ازدواج بچه دار شوند و از میان ۹۹ شرکت کننده زن ۳۴ نفر (۳۰/۳٪) با این سؤال مخالف هستند که زوجین باید بلافاصله بعد از ازدواج بچه دار شوند، یعنی نگرش مثبتی در این رابطه در میان شرکت کنندگان زن وجود ندارد و فقط ۳ نفر از شرکت کنندگان زن (۳٪) با این گفته کاملاً موافق هستند که زوجین باید بلافاصله بعد از ازدواج بچه دار شوند. مقایسه‌ی جفتی میانگین‌های دانشجویان دختر و پسر نشان می دهد که این تفاوت در جهت نگرش مثبت شرکت کنندگان دختر $2/34$ نسبت به شرکت کنندگان پسر $1/75$ با این عقیده است ($F = 4/34$, $p < 0/038$). علاوه بر این بین دو گروه سنی از $F = 4/34$, $p < 0/038$.

جدول ۹. فراوانی و درصد فراوانی شرکت کنندگان در ماده‌ی «محدود شدن آزادی از متغیر موانع ازدواج»

گزینه ها	فراوانی	درصد فراوانی
کاملاً موافقم	۳۱	۱۰/۶
موافقم	۹۵	۳۲/۴
نظری ندارم	۸۴	۲۸/۷
مخالفم	۵۸	۱۹/۸
کاملاً مخالفم	۲۵	۸/۵
جمع	۲۹۳	۱۰۰
موارد گمشده	۷	۲/۳
جمع	۳۰۰	۱۰۰

۱۲ نفر از شرکت کنندگان دختر (۱۲/۱ درصد) کاملاً با این پرسش مخالف هستند.

سؤال نهم: «آیا با این دیدگاه موافق هستید که شکست در روابط گذشته یکی از موانع ازدواج کردن است؟» از متغیر موانع ازدواج

همان گونه که در جدول ۹ مشاهده می شود، از ۲۹۳ شرکت کننده ۹۵ نفر (۳۲/۴ درصد)، از ۱۹۳ شرکت کننده پسر ۷۲ نفر (۳۷/۳ درصد) و از ۹۹ شرکت کننده دختر ۲۲ نفر (۳۲/۲ درصد) با این پرسش موافق هستند که محدود شدن آزادی یکی از موانع ازدواج کردن است و فقط

جدول ۱۰. فراوانی و درصد فراوانی شرکت کنندگان در ماده‌ی «شکست در روابط گذشته از متغیر موانع ازدواج»

گزینه ها	فراوانی	درصد فراوانی
کاملاً موافقم	۲۸	۹/۶
موافقم	۱۱۳	۳۸/۷
نظری ندارم	۸۵	۲۹/۱

مخالقم	۴۷	۱۶/۱
کاملاً مخالفم	۱۹	۶/۵
جمع	۲۹۲	۱۰۰
موارد گمشده	۸	۲/۷
جمع	۳۰۰	۱۰۰

همان گونه که در جدول ۱۰ مشاهده می شود، از ۲۹۲ شرکت کننده ۱۱۳ نفر (۷/۸ درصد)، از ۱۹۲ شرکت کننده پسر ۱۵ نفر (۷/۸ درصد) و از ۹۹ شرکت کننده دختر ۳۸ نفر (۳۸/۴ درصد) با این پرسش موافق هستند که شکست در روابط گذشته یکی از موانع ازدواج کردن است و ۱۷ (۱۷/۲ درصد) از شرکت کنندگان دختر با این عقیده مخالف هستند.

سؤال دهم: «آیا مخارج بالای عروسی و ازدواج یکی از موانع ازدواج کردن است؟» از متغیر موانع ازدواج

جدول ۱۱. فراوانی و درصد فراوانی شرکت کنندگان در ماده‌ی «مخارج بالای عروسی گذشته از متغیر موانع ازدواج»

گزینه ها	فراوانی	درصد فراوانی
کاملاً موافقم	۸۷	۲۹/۹
موافقم	۱۱۶	۳۹/۹
نظری ندارم	۵۶	۱۹/۲
مخالقم	۲۷	۹/۳
کاملاً مخالفم	۵	۱/۷
جمع	۲۹۱	۱۰۰
موارد گمشده	۹	۳
جمع	۳۰۰	۱۰۰

گرفت. یافته‌های پژوهش نشان داده است که جوانان با اصل ازدواج موافق هستند و تصمیم دارند که یک روزی ازدواج کنند ولی با شکل و ایده‌ی جدید. اهداف و مقاصد جوانان ممکن است با افراد دیگر متفاوت باشد. هدف یک نفر از ازدواج ممکن است کسب استقلال مالی با استفاده از یک شریک باشد. نظریه‌ی مبادله‌ی اجتماعی بیان می کند که آیا برقراری یک رابطه با فرد دیگر منفعتی دارد یا خیر. در واقع این نظریه معتقد است که افراد در برقراری رابطه به دنبال گرفتن امتیاز و پاداش هستند و در صورتی که فرد از رابطه‌ای که برقرار می کند منفعی کسب کند، آنگاه جذب او می شود.

همان گونه که در جدول ۱۱ مشاهده می شود، از ۲۹۱ شرکت کننده ۱۱۶ نفر (۳۹/۹ درصد)، از ۱۹۲ شرکت کننده پسر ۸۰ نفر (۴۱/۷ درصد) با سؤال بالا موافق هستند که مخارج بالای عروسی و ازدواج یک مانع برای ازدواج کردن است و ۱۵ نفر (۷/۸ درصد) از شرکت کنندگان پسر با این عقیده مخالف هستند. از سویی از ۹۸ شرکت کننده دختر ۳۶ نفر (۳۶/۷ درصد) با این سؤال موافق هستند که مخارج بالای عروسی و ازدواج یک مانع برای ازدواج می باشد و ۱۱ نفر (۱/۲ درصد) هم به گزینه‌ی مخالف با این عقیده پاسخ داده اند.

بحث و نتیجه گیری

این پژوهش با هدف بررسی قصدها و نیت و نگرش‌ها، داشتن فرزند و موانع ازدواج در دانشجویان دانشگاه انجام

۲/۳٪ آزمودنی‌ها با این دیدگاه که هدف اصلی ازدواج داشتن بچه است کاملاً موافق و ۳۶/۷٪ آزمودنی‌ها با این عقیده کاملاً مخالف بودند. در حال حاضر نگرش‌ها نسبت به ازدواج تغییرات زیادی نسبت به سال‌های قبل داشته است و شاید عوامل اقتصادی، فرهنگی، نگرش نسبت به زندگی زوجی و غیره این دیدگاه را تحت تأثیر قرار داده باشد. البته آزمودنی‌های دختر نسبت به آزمودنی‌های پسر نگرش مثبتی و تمایل بیشتری به ازدواج و داشتن فرزند دارند.

نگرش به ازدواج در جوانان در مناطق مختلف دنیا دچار تغییرات زیادی شده است. شکل و نوع ازدواج دیگر مانند گذشته نیست و از حالت سنتی خود فاصله گرفته است و نگرش جوانان ایرانی به ازدواج، خانواده و بچه‌دار شدن با شکل گذشته خود فاصله گرفته است. تحلیل ماده‌های مربوط به نگرش نسبت به ازدواج نیز نشان داد که بسیاری از افراد این تغییرات را در ازدواج پذیرفته و با آن موافق هستند؛ مثلاً شرکت‌کنندگان زن و مرد در پژوهش، با این گفته کاملاً موافق بودند که یک زن و یک مرد می‌تواند یک زندگی کامل بدون ازدواج داشته باشد. به عبارت دیگر این گروه معتقد بودند که یک زن یا مرد می‌تواند بدون اینکه به صورت رسمی (شرعی و قانونی) با مرد یا زن دیگری ازدواج نماید، در کنار او زندگی کند و یک رابطه‌ی کامل داشته باشد. در واقع با استفاده از نتایج این تحقیق، می‌توان این گونه تبیین کرد که ازدواج سنتی دیگر بین جوانان امروزی محبوبیت ندارد و جای خود را به نوع جدیدی از ازدواج داده است. ازدواجی که در آن خبری از خواستگاری، عقد و محضر نیست. البته در این رابطه دختران نسبت به پسران نگرش مثبت‌تری نشان دادند. یکی از دلایل مربوط به چنین تغییراتی در دیدگاه جوانان، پدیده‌ی مدرنیسم است که بر زندگی افراد تأثیر زیادی گذاشته است. مطابق دیدگاه دورکیم، جامعه‌ی قدیم جای خود را به جامعه‌ی جدید داده است. در جامعه‌ی مدرن، همه چیز در

یافته‌ی اول پژوهش نشان داد که ۲۵/۸٪ آزمودنی‌ها با این دیدگاه کاملاً موافق بودند که یک زن می‌تواند یک زندگی کامل بدون ازدواج داشته باشد و ۸/۷٪ کاملاً با این دیدگاه مخالف بودند. نکته‌ی دیگر این یافته است که میانگین‌های دانشجویان دختر و پسر در این مورد نشان داد که شرکت‌کنندگان دختر نسبت به شرکت‌کنندگان پسر نگرش مثبت‌تری با این عقیده دارند. همچنین یافته‌ی دوم نیز نشان داد که ۲۶/۳٪ آزمودنی‌ها با این دیدگاه کاملاً موافق بودند که یک مرد می‌تواند یک زندگی کامل بدون ازدواج داشته باشد و ۹/۴٪ کاملاً با این دیدگاه مخالف بودند. همچنین یافته‌های آزمودنی‌های پسر و دختر گویای این است که هر دو جنس با این عقیده موافق هستند.

یافته‌ی سوم پژوهش نشان داد که ۷۳/۲٪ آزمودنی‌ها با این دیدگاه که یک ازدواج بد بهتر از ازدواج نکردن است کاملاً مخالف و ۵/۴٪ آزمودنی‌ها کاملاً با این دیدگاه موافق بودند که یک ازدواج بد بهتر از ازدواج نکردن است. نکته‌ی مهم این بود که دانشجویان دختر نسبت به دانشجویان پسر با این عقیده موافق بودند، یعنی ازدواج در هر صورت و شرایطی بهتر از ازدواج نکردن است.

یافته‌ی چهارم پژوهش نشان داد که ۲۴/۸٪ آزمودنی‌ها با این دیدگاه که یک زن و مرد جوان می‌توانند بدون عقد در کنار همدیگر زندگی کنند کاملاً مخالف و ۸/۱٪ آزمودنی‌ها کاملاً با این دیدگاه موافق بودند. نکته‌ی قابل‌ملاحظه در این یافته این است که با توجه به اینکه جامعه در حال تحول و تبلیغات رسانه‌های خارجی بر جامعه و افراد جوان ما حاکم است اما هنوز اعتقادات مذهبی و ساختار سنتی خانواده تأثیرشان را بر اعضای خانواده از دست نداده‌اند و درصد کمی از دختران و پسران با این دیدگاه موافق هستند.

یکی از ماده‌های مربوط به این پژوهش ازدواج و داشتن فرزند است (یافته‌ی پنجم). در این رابطه نتایج نشان داد که

مخالف بودند و نیز آزمودنی‌های پسر نسبت به آزمودنی‌های دختر با این عقیده که ازدواج کردن باعث محدود شدن آزادی می‌شود، موافق‌تر بودند. البته باید سن آزمودنی‌ها را در این رابطه در نظر داشت که در چه دوره‌ی سنی هستند و آیا نیازهای اولویت‌دار آن‌ها برآورده شده یا خیر. بافت سنتی و فرهنگی که در جامعه ما وجود دارد، در مردان بیشتر به چشم می‌خورد. داشتن باورهایی مانند اینکه، زن باید در خانه باشد و کارهای خانه را انجام دهد و وظیفه‌ی مراقبت از فرزندان را دارد.

یافته‌ی نهم پژوهش نشان داد که ۹/۶٪ آزمودنی‌ها با این دیدگاه که شکست در روابط گذشته یکی از موانع ازدواج کردن است کاملاً موافق و ۶/۵٪ آزمودنی‌ها کاملاً با این دیدگاه مخالف بودند و نیز آزمودنی‌های دختر نسبت به آزمودنی‌های پسر با این عقیده که شکست در روابط گذشته یکی از موانع ازدواج کردن است موافق‌تر بودند؛ زیرا دختران نسبت به این نوع مسائل عاطفی و احساسی حساس‌تر و واکنشی‌تر هستند و پایداری این مسائل در آن‌ها طولانی‌تر است. شکست در روابط گذشته باعث می‌شود تا جوانان نسبت به ازدواج تردید داشته باشند. اگر بخواهیم از منظر دیگری به آن نگاه کنیم، می‌توانیم آن را این‌گونه تفسیر کنیم که شکست در چنین روابطی باعث از بین رفتن اعتماد به جنس مخالف می‌شود و اعتماد دوباره را سخت کند (۷/۸٪ در پسران و ۳۸/۴٪ در دختران).

یافته‌ی دهم پژوهش بیانگر این بود که ۹۲/۹٪ آزمودنی‌ها با این دیدگاه که مخارج بالای عروسی و ازدواج یکی از موانع ازدواج کردن است کاملاً موافق و ۱/۷٪ آزمودنی‌ها کاملاً با این دیدگاه مخالف بودند و نیز آزمودنی‌های پسر (۴۱/۷٪) نسبت به آزمودنی‌های دختر (۳۶/۶٪) با این عقیده که مخارج بالای عروسی و ازدواج یکی از موانع ازدواج کردن است موافق بودند و این موضوع را یکی از موانع ازدواج کردن در نظر گرفتند.

حال تحول است که یک بخش مهمی از آن، مبحث ازدواج است. پدیده‌هایی مانند اینستاگرام، تیک تاک و دیگر ابزارهای ارتباطی، تأثیر بسیار زیادی بر فرایند ازدواج گذاشته‌اند که باعث شده است، ازدواج از شکل گذشته‌ی خود فاصله بگیرد.

یافته‌ی ششم پژوهش گویای این بود که ۴/۷٪ آزمودنی‌ها با این عقیده که یک زن می‌تواند بدون ازدواج بچه‌دار شود و ۴۳/۲٪ آزمودنی‌ها با این عقیده کاملاً مخالف بودند. با توجه به این یافته می‌توان بیان کرد که نه مردان و نه زنان بر اساس ساختار فرهنگی جامعه، ساختار سنتی خانواده و فشارهای اجتماعی گرایش کمی به این عقیده دارند که یک زن می‌تواند بدون ازدواج بچه‌دار شود. نکته‌ی جالب این بود که آزمودنی‌های دختر و پسر نگرش مثبتی به این عقیده نداشتند. به عبارت دیگر هنوز بافت فرهنگی و سنتی خانواده و ترویج سنت ازدواج در خانواده‌ها و جامعه به قوت خود باقی است و داشتن فرزند هم یکی از اولویت‌های ازدواج در میان افراد جامعه است.

یافته‌ی هفتم پژوهش نشان داد که ۴۲/۹٪ آزمودنی‌ها با این دیدگاه که یک زوج باید بلافاصله بعد از ازدواج کردن بچه‌دار شوند کاملاً مخالف و ۲/۴٪ آزمودنی‌ها کاملاً با این دیدگاه موافق بودند. این نتیجه را این‌گونه می‌توان تبیین نمود که بافت فرهنگی و ساختار درونی خانواده و فشارهای خانواده‌های دو زوج در این خصوص تغییرات زیادی داشته و نقش این عوامل تا حدودی کاهش یافته است. نکته‌ی قابل ملاحظه در این یافته این است که دختران نسبت به پسران هنوز در این رابطه تابع خانواده و گفتگوهای درون خانواده هستند و داشتن فرزند را بلافاصله بعد از ازدواج به عنوان یک الگوی مناسب مد نظر قرار دارند.

یافته‌ی هشتم پژوهش نشان داد که ۱۰/۶٪ آزمودنی‌ها با این دیدگاه که محدود شدن آزادی یکی از موانع ازدواج کردن می‌شود کاملاً موافق و ۸/۵٪ آزمودنی‌ها کاملاً با این دیدگاه

نتیجه گیری

دولت‌ها در امر ازدواج جوانان نقش بسزایی دارند. عدم حمایت دولت از ازدواج جوانان باعث می‌شود تا نرخ ازدواج در کشور کاهش پیدا کند و حتی آمار طلاق نیز افزایش یابد. دادن وام‌هایی در قالب سود پایین یا تأمین مسکن برای زوج‌های جوان و ایجاد شغل برای آنها می‌تواند باعث رشد و ترویج سنت حسنه‌ی ازدواج در بین جوانان گردد و از پیری جمعیت نیز جلوگیری کند. نظریه‌ی نظام اجتماعی پارسونز یکی از نظریه‌های مهم در تحلیل موانع ساختاری ازدواج است. مطابق این نظریه، پایگاه شغلی در سن ازدواج مؤثر است. جوانان هنگامی ازدواج می‌کنند که یقین داشته باشند که از عهده‌ی تأمین معاش خود بر می‌آیند. ولی چون افراد نمی‌توانند در سنین معینی درآمد کافی داشته باشند، ازدواج آن‌ها به تأخیر می‌افتد و سن ازدواجشان بالا می‌رود.

محدودیت عمده‌ی این پژوهش مربوط به جامعه‌ی دانشجویی دانشگاه است که تعمیم‌پذیر نتایج به جمعیت‌های مشابه این

جامعه را باید با احتیاط انجام داد. مشکل دیگر اجرای این کار این بود که ایل انگیزش و رغبت پایین دانشجویان و شرایط و اوضاع بحرانی باعث شده بود که برخی از آن‌ها تمایلی به همکاری با ما نشان ندهند. پیشنهاد می‌گردد این تحقیق در سایر جوانان مجرد شهروند شهرستانی و روستایی نیز انجام گردد. به علاوه به محققان پیشنهاد می‌شود در راستای این اجرای نوع از کارها در پژوهش‌های بعدی برای بررسی دیدگاه و نگرش‌های افراد مجرد از مصاحبه‌های عمیق و روش‌های کیفی نیز استفاده گردد.

تشکر و قدردانی

بدین وسیله از تمامی کسانی که با مشارکت خود، اجرای این پژوهش را میسر ساختند، صمیمانه تشکر و قدردانی به عمل می‌آید.

تعارض منافع

نویسندگان این پژوهش اعلام می‌دارد که هیچ‌گونه تعارض منافع در انجام این مطالعه وجود نداشته است.

References

1. Qian Z, Lichter DT. Marriage markets and intermarriage: Exchange in first marriages and remarriages. *Demography*. 2018;55:849–875.
2. Bajaj S, Vithal VS. Study of attitude towards marriage among male and female adults. *J Exerc Sci Physiother*. 2021;17(1):20–24.
3. Đurđev B, Arsenović D, Marinković D. *Geografija stanovništva*. Novi Sad: Univerzitet u Novom Sadu; 2016.
4. Ghimire DJ, Axinn WG, Yabiku ST, Thornton A. Social change, premarital nonfamily experience, and spouse choice in an arranged marriage society. *Am J Sociol*. 2006;111(4):1181–1218.
5. Statistics Bureau, Ministry of Internal Affairs and Communications, Japan. *Statistical handbook of Japan 2009*. Tokyo: Statistics Bureau; 2009.
6. Raymo JM, Ono H. Coresidence with parents, women's economic resources, and the transition to marriage in Japan. *J Fam Issues*. 2007;28:653–681.
7. Raymo JM, Iwasawa M. Bridal pregnancy and spouse pairing patterns in Japan. *J Marriage Fam*. 2008;70:847–860.
8. Sonkaya ZI, Öcal NÜ. Young people's attitudes toward marriage, gender roles, and related factors. *BMC Public Health*. 2024;24(1):3347.
9. Shurts WM, Myers EJ. Relationships among young adults' marital messages received, marital attitudes and relationship self-efficacy. *Adultspan J*. 2011;11(2):97–111.
10. Sadeghian E, Ghasemi SA, Maddineshat M. Exploring marriage beliefs from the perspectives of married students. *Front Psychol*. 2025;16:1–13.

11. Thaher Altarawneh R. Attitudes toward marriage among university students enrolled in a family counseling course: A comparative study. *BMC Psychol.* 2025;13(1):1046.
12. Tsuya NO, Bumpass LL, editors. *Marriage, work, and family life in comparative perspective: Japan, South Korea, and the United States.* Honolulu: University of Hawaii Press; 2004.
13. Retherford RD, Ogawa N, Matsukura R. Late marriage and less marriage in Japan. *Popul Dev Rev.* 2001;25:65–102.
14. Klitsch M. Decline in fertility among Japanese women attributed not to contraceptive use but to late age at marriage. *Fam Plann Perspect.* 1994;26:137–138.
15. Raymo JM. Later marriages or fewer? Changes in the marital behavior of Japanese women. *J Marriage Fam.* 1998;60:1023–1034.
16. Raymo JM. Educational attainment and the transition to first marriage among Japanese women. *Demography.* 2003;40:83–103.
17. Tsuya NO, Mason KO. Changing gender roles and below-replacement fertility in Japan. In: Mason KO, Jensen A, editors. *Gender and family change in industrialized countries.* Oxford: Clarendon Press; 1995. p. 139–167.
18. Tsuya NO, Bumpass LL, Rindfuss RR. Japan 2000 National Survey on Family and Economic Conditions (NSFEC) [computer file]. Ann Arbor (MI): ICPSR; 2008.
19. Brewster KL, Rindfuss RR. Fertility and women's employment in industrialized nations. *Annu Rev Sociol.* 2000;26:271–296.
20. Ogasawara Y. *Office ladies and salaried men: Power, gender, and work in Japanese companies.* Berkeley: University of California Press; 1998.
21. Ono H. Women's economic standing, marriage timing, and cross-national contexts of gender. *J Marriage Fam.* 2003;65:275–286.
22. Bumpass L, Choe MK. Attitudes relating to marriage and family life. In: Tsuya NO, Bumpass LL, editors. *Marriage, work, and family life in comparative perspective.* Honolulu: University of Hawaii Press; 2004.
23. Kaneko R, Sasai T, Kamano S, Iwasawa M, Mita F, Moriizumi R. Attitudes toward marriage and the family among Japanese singles. *Jpn J Popul.* 2008;6:51–75.
24. Nemoto K. Postponed marriage: Exploring women's views of matrimony and work in Japan. *Gender Soc.* 2008;22:219–237.
25. McDonald P. Very low fertility: Consequences, causes and policy approaches. *Jpn J Popul.* 2008;6:19–23.

Original Article

Marriage Intentions, Attitudes, and Marriage Barriers in Students

Received: 06/04/2025 - Accepted: 26/06/2025

Gholam Reza Rajabi^{1*}
Hamed Asadpour²
Mansour Sodani³

*1 Professor, Department of
Counselling, Faculty of Education
and Psychology, Shahid Chamran
University of Ahvaz, Ahvaz, Iran.
(Corresponding Author)*

*2 M.A. in Counseling, Department
of Counseling, Shahid Chamran
University of Ahvaz, Ahvaz, Iran.*

*3 Professor, Department of
Counselling, Faculty of Education
and Psychology, Shahid Chamran
University of Ahvaz, Ahvaz, Iran.*

Email: erhusein@iau.ac.ir

Abstract

Introduction: This study was conducted aimed to investigate the intentions, attitudes, and marriage barriers in students of Shahid Chamran University of Ahvaz.

Methods: The present study is a descriptive-survey study. In this study, six faculties selecte from among the faculties of the university and with referring to the educational departements, three hundred male and female students from among the seventh and eighth semester undergraduate and postgraduate students were selected using a multi-stage cluster random sampling method based on the study's entry criteria, and the subjects responded to a researcher-made questionnaire that was developed according to intentions, attitudes, and marriage obstacles (Rajabi & Asadpour, 2014). In this study to answer the research questions of descriptive statistics such as frequency and percentage frequency and inferential statistics such as multivariate analysis of variance using SPSS-23 statistical software program were used.

Results: The findings indicated that 88 (29.5%) female subjects and 82 (27.6%) male subjects agreed that they could continue their lives without getting married, and comparative findings showed that female and male subjects differed from each other in some items of the questionnaire, such as a woman can have a full life without marriage and similar.

Conclusion: Therefore, based on the obtained findings, it can be stated that attitudes toward marriage in single people play an important role in shaping the tendency to marry.

Keywords: Intentions, attitudes investigation, marriage barriers